„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.

За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Приопсјаво“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 64. У НОВОМ САДУ У УТОРАК 28. АПРИЛА 1898. ГОДИНА XXXIII.

„Велики Цинцарин.“

Нисмо ни мало погрешили када смо казали, да ће „неутрална влада“ у Србији, учинити све могуће смицалице о изборима, само да уведе у скупштину што више својих, т. ј. „правителствених“ либерала и напредњака. Неимајући своје странке, која би, у име народа, дала свој пристанак и подржала владу и краља Милана у насиљу над народом и компромитовању о крњења заробљеника, он је морао ући у преговоре са либералном и напредњачком странком, рачунајући онако по цинцарски, да ће се ове две слабије странке, у интересу своме везати, уз владу и раскраља, те кад не могу самостално, оно бар на тај начин да се истакну пред снажном радикалном странком као одговарајућа сила према сили.

На такав би начин краљ Милан са Владаном бар с поља показао, како је и долазак Миланов и сва чуда, што се за ово кратко време у спољној и унутарњој политици десише, било у истини потреба државна и престола, противу кога се, божно боре радикали. Али на велику жалост, изузимајући Ристића, који се од некога доба јако заузео за „посланство тежега калибра“, и Драгомира Рајовића, некадањег председника Прекога Суда, сви свесни либерали и напредњаци опазили су јасно камо смера цинцарска политика, па место да му позајме снаге отворено се изјаснише противу Владановога кабинета, што ће рећи противу свију смицалица, што их раскраљ Милан од свога доласка чини. — И тако је наседање „великог Цинцарина“ дошло до свога врхунца; узаман се трудио и напињао да пошто по то увери Јевропу, како је долазак раскраљев и његове владе унутарња потреба земље и престола, кад, ево, где му сви одрекоше свако поверење и он данас стоји толико усамљен, колико је био охол у самоуверењу, када је на владу дошао.

Нема сумње да би после оваковога наседања било са свим умесно да Владан сиђе са своје столице. Али, то већ рекосмо у прошломе чланку, од њега се неможе захтевати. Човек који долази на владу неуставним и непарламентарним путем, који влада и неуставно и непарламентарно, зар ће пристати да уставним и парламентарним путем сиђе са своје насилне владавине! Та када би то учинио, он би тиме већ признао свејовољно, да је сав његов досадањи положај био незаконит, неуставан, непарламентаран. А то он неће учинити, неће за цело ни зато, што му то не би дозволио ни раскраљ, који би такође дошао у шкрипац да призна, е је сав његов рад био управљен противу народа, против престола, јер борите се противу народа, у лажним уверавању, да се то ради у интересу самога престола, значило би компромитовати тај престол а тиме и признати да тај престол нема другога ослонца у земљи, него у насиљу над земљом и народом.

И сад шта остаје раскраљу и Владану, него да на вешт начин изиграју изборно начело, да сврше изборе без избора! Да би ма какове форме дали својој законитости, па ма та форма била и најпровирнија, они су се спремили да изборе изврше без народнога учешћа. Они су спремни да на сам дан избора наименују указом свих 258 „народних“ посланика. А то ће бити овако. Место да народ бира поверенике, који ће на дан избора бирати посланике, те су поверенике већ изабрали на тајно сресци начелници у споразуму са намет кметовима. Ови ће повереници доћи на изборе и изгласаће људе по списку владином.

И ово изгледа са свим лако. Тако бар изгледа раскраљу и Владану. Међутим, како ми схватамо стање у народу и како познајемо овај народ, тешко да ће и ова смицалица проћи без већих јада. Радикална странка спремна је да изађе сва на дан избора пред изборно збориште, а шта се све тада може догодити, није тешко предвидети.

Свинко.

Политичке вести.

Угарска. У суботу је одржан министарски савет, а решавало се о предлогу, који је аустријска влада упутила на угарску владу. У предлогу своме пита аустријска влада: не би ли било умесно да се због велике цене жита и брашна, укине цол на рану за неколико недеља т. ј. до 1. јула п. н. Угарски мин. савет, како јавља „Буд. Кор.“ закључио је, да су те мере за сад неоснована и нецелисходне, и писмено је известио аустријско владу о томе свом решењу.

Аустрија. Цар и краљ Фрања Јосиф примио је у суботу у аудијенцију министра Калаја. — Војни министар Кригхамер отпутовао је у суботу у Будимпешту.

Средишњи савез индустријалаца упутио је окружницу на сва удружења у коме их моли, да на начин, који се њима згодан чини, снажно потпогну агитацију, за укидање цола на рану.

Србија. Аустро угарски владар одликовао је Јовичића, бившег секретара српског посланства у Бечу, Комтурним крстом Франц Јосифова ордена.

Чешка. По приватној депеши др. Кајцла уређење чиновничке плате ступиће у живот најкасније јула месеца т. г.

Турска. Из Цариграда јављају „Standardu“ да се Турске финансије налазе у врло великој кризи. Готово сва надлештва потребују новаца, а како се новаца нема ни одкуда, криза прети да ће доћи до врхунца. Нарочито је потребна велика сума, за олакшање глади и умирење немена, а тако исто и на одржање војске у Тесалији и Румелији. Сва покрајинска средишта такође запомажу, а има и таквих места, као н. пр. у Вани, где су н вчани извори усахнули са свим, још пре пола године. Међутим, благајна је једва у стању да издаје плате највиђенијим становницима у Цариграду.

Китај. Како из Хонконга јављају „Timesu“, у Китају се опажа револуцијони покрет. Међу младим покрајинским чиновницима расте незадовољство, па чак настаје опасност и за саму династију. Вели се тамо, да је двор намеран да сели из Пекинга у Син-чан-фу, покрајину Шанси, а генерал Вун-пу-дин заклањаће ову сеобу својом војском.

Шпанско-амерички рат.

У берлинским круговима марине држи се, да се шпанска и америчка флота у водама Порторика, морају данас а сутра сукобити. Исто тако мисле и у Вашингтону. Тамо се чак тврди да се та одлучна битка десила већ у недељу. Из Карлевтона стигла је у суботу у вече вест у Њу-Јорк, да се чуло жестоко пуцање са висина Порт-Ројала. Бомбардовање трајало је два сата. Мисли се да су Шпањолци покушали да се дочепају тамошње бродарнице. Чете у Карлевтону стоје под оружјем.

Њујорк. Издана је заповест, да се све могуће лађе скупе, да превезу 40.000 војника. Лађе морају бити за 5 дана у Кивесту. Из тога се закључује, да су наступиле значајне промене у војеном плану, гледе упада у Кубу. Наређено је још, да се у Чикаго пошаље велика количина хране.

Филипини. Вашингтон. Влада је добила телеграм у коме се јавља о доласку брода „Mac-Cullocha“ у Хонконг. Званично извешће очекује се за три сата.

Њујорк. По једном телеграму „Ворлда“ из Хонконга „Mac Culloch“ који је дошао из Маниле, донео је, вест, да је уништена цела шпанска флота, која се састојала из 11 лађа. Губитци шпањолски су 300 мртвих и 400 рањених. Од американаца само је њих шесторо рањено. Ни једна американска лађа није оштећена.

Вашингтон. Конте адмирал Девеи јавио је телеграмом, да је у битци код Маниле уђуткао све шпанске батерије, па и кабло пресекао. Заливи и све је потпуно у његовој власти. Варош Манилу није могао посести, што има врло мало војника. Међу американцима има само неколико рањених. Ниједна лађа није претрпела штете.

Вашингтон. Други телеграм адмирала Девеија јавља да је он господар свију утврђења. У Кавити искрцао је војску и заробио 250 рањених Шпањолаца. За сада не оскудева у ничему.

Вашингтон. Адм. Девеи јавља на даље, да су шпањолски губитци врло велики, али да их не зна тачно. У Манили влада велико врење. По његовом су заштитом заступници страних држава.

Лондон. Из Њујорка јављају: Једва једном да је стигао званичан извештај адм. Девеија о поморској битци код Маниле. По том извештају уништене су ове шпанске лађе; шест крстарица и то: „Isla de Cuba“, „Reina Christina“ „Castilla“ „Don Austtia“, u „Velasgo“, затим три торпедна чамца: „Elcano“, „General Lazo“ и „Marguis del Ducron“ и један превозни брод „Isla de Mindanao“.

Ратно стање. „Ворлд“ јавља из Тампе, амерички Мајор Шмит, који се 24 апр. искрцао на северну обалу Кубе, ухваћен је а са њиме и неколико новинара, што су га пратили у логор Гомецов. Шмиту је одмах срубљена глава, а шта се десило с новинарима – незна се.

Блокада Кубе. Мадрид. „Агенција Фаброва“ доноси, како су неке европске силе закључиле, да помогну рекламације шпанске због блокаде Кубе. Адмирал Камари преузео је заповедништво, над организованом ескадром у Кадиксу, чија је концентрација довршена.

Ратни издаци. Вашингтон. Благајни секретар Гаге изјавио је у финансијском одбору, да ће ратни издаци војног и маринског оделења, до 1. јула износити на 52 мил. осим већ одобрених 50 мил. Гаге је одбио, да изнесе предрачун и после 1. јула. Поред редовних издатака биће нужно још 25 мил. дол. месечно.

Заквачене лађе. Кивест. Бриг „Frasquitte“ од Барцелоне, која је долазила од Монтевидеа са једним товаром конзервираног говеђег меса, заквачена је близу Хаване, од амер ратног брода „Монтгомери“ и овамо довучена.

Прилике у Шпанији. Званичан лист донео је указ, по коме се дозвољава слободан увоз жита, зоби, јечма, пиринџе и брашна. — У земљи влада још непрестано велико врење због скупоће ране. У многим местима су запаљене царинарске куће, којом приликом су чак и неке жене изгореле.

Немири у Шпанији. Као што „Пестер Лојду“ јављају из Лондона онде се проносе вести, које долазе са Гибралтара, да су убијени шпански министар колонија Морет и маршал Мартинец-Ком-

ПОДЛИСТАК

ПРЕ ПРЕМИЕРЕ.

Чешка: Jaroslav Vrchlicky.

Он је стајао на полутамној позорници. Кроз пробушену деру на завеси гледао је у дворану, која је лагано све пунија бивала. Није да је трему добио, али било му је неугодно, врло неугодно у души. Он би желео, да је у оркестру већ одјекнула свирка, да се завеса већ дигла била, он би желео, да — се његов комад још најбоље не приказује. Ова га мисао страшно обузе. Он је се хватао као утопљеник сламке, он се одлучио, да је оствари.

Он се окрену и види у гомилама глумце што ће играти његов комад, како нестрпљиво чекају. Онако у костиму и набељени изгледали су у полу тами на позорници као неки духови. Он је мислио, да их није себи таке замишљао, то нису била она бића, која су у дубокој ноћи код његовог писаћег стола излазила и снове му оживљавала — ови су се набелили до обрва, испод којих црне очи гледе као из каквих мрачних пећина. Тражио је да нађе познато неко лице, у том уђе и управитељ. Хтео је њему да оде песник па да му каже — смешне глупости! — да се његов комад не игра, да он неће више, не дозвољава, да није он комад саставио, да је то мистификација публике и позоришне управе — да ће одузети себи живот сутра и Бог те пита каквих ли све глупости није био наумио казати.

Учини још два корака, а иза кулиса указа се ресижер и брзо нешто прошапта управитељу. У оркестру отпоче свирка узнемирена подизањем и спуштањем седишта, тихо ћеретање, шуштање хаљина и позоришних огласа, међусобно поздрављање свакидањих гостију, претплатника. Он не спушташе погледа са управитеља. Кад престане разговарати се са ресижером, отићи ће пред њега и саопштити му шта мисли. Ресижер је говорио, управитељ је равнодушно слушао, оркестар је свирао за завесом, а мему је било као да ће полудети Учини му се као да он збиља није аутор истог комада, који ће после толико силних препрека најпосле да се преставља, он уобрази себи, да све оне сцене, од којих се надао тако силном успеху, није он саставио, да је ону једну читао код Шекспира, ону другу код Гетеа, она опет да је од Сардуа — учини му се, да оне мисли, што их је дао у уста својим јунацима, да су сувише свакидање, баналне, лаке реченице — пред њиховим погледом разви читав рукопис и са страхом неким осећао је да би боље било, да је на ватри њиховој у дугачким зимским ноћима готовио себи и својим пријатељима неколико чаша топлог чаја.

Ресижер се удаљи, али одмах за њим појави се машиниста и стаде на његово место. Забринутим лицем показиваше натраг на позорницу — управитељ је са великим саучешћем прислушкивао, шта више аутору се учини, као да се управитељ и поплашио. Слава! Можда се догодило штогод — можда какав несретан случај, можда се убио какав глумац или се појавила ватра гдегод. Ох, кад би то била истина! Бар би се спасао!

И машиниста се удаљи — он јурну управитељу — ал у том и трећи пут зазвони звонце, нека страна рука, јака рука повуче га и отрже за кулисе и завеса се диже.

Сјајна светлост сину около њега, место слушалаца потамни и његове речи расипале се са усана глумаца.

Он се ухвати за чело — било је обливено хладним знојем, али на једаред би му боље она јака светлост освестила га је и спасла.

Ј.—

УТИСЦИ ДОЛАСКА У МАДРИД.

Члан француске Академије, и нама добро познати приповедач, Пијер Лоти, написао је у „Figaro“ своје утиске из Мадрида. Због занимљивог исказивања саопштавамо их нашим читаоцима.

Како сам, у понедељак у вече, у осам часова, стигао на границу, у Хандај, где сам се задржао један дан, мрнари су се пожурили да ме обавесте, да ме многи шпански младићи очекују на станици Ирун, мислећи да ћу исте ноћи придужити пут за Шпанију.

У овој варошици, у којој ме познају од пре шест година, мислило се такође, да идем у Мадрид те да иштем команду над којом гусарицом — лађом: — дакле, хтели су да ми захвале што свој живот жртвујем за Шпанију.

И јуче посетише ме неколицина честитих младића, који су пређе по мору пловили са команданту!« То бејаше један од мојих негда-

мном, тражећи од мене да их поведем са собом...

Командант једне гусарице!.. Ах! колико жалим, што то није истина и што је немогуће!...

*

Данас, дакле да бих избегао све изгледе примања незаслужне захвалности, ја пређох границу на колима и без пртљага, као човек који просто иде у шетњу. И у подне, украј пустог пута, кроз поља априлским сунцем обасјана, ја посматрам сељане како мирно раде, као да рат није.

На станици, у којој хтедох да уђем у брзи воз за Мадрид, не видех ни кога свог познаника, сем једног шпањолског команданта лађе, који бејаше дошао да се са мном поздрави.

У вагону, у коме сеђах, разговарах се с једним официром краљевске марине, који ми је случајно био друг на путу. Он читаше дневне листове, и јеђаше се: с једне стране Италија, из обзира неутралности, не пристаје рече ми он, да даде крстарицу Гарибалди, коју је од ње Шпанија купила! с друге стране Енглеска друкчије расположена, налази за савесно да Америци даде све оне лађе које је од ње захтевала. и тера тако далеко да их са својом флотом испраћа до места опредељења.

*

Шест сати у вече. — »Тридесет минута задржавања!« Миранда је место у коме путници могу ручати. Хладна киша пада, а ја замишљен седим за постављеним столом, када ми приђе један простодушан честит младић и пруживши руку поздрави ме: »Дозволите,

пос, а да је министар-председник Сагаста побегао у енглески консулат. Из Мадрида се опровргавају ти гласови али се ипак признаје, да у Мадриду и у Шпанији у опште влада велико узбуђење. Сви покрајински гувернери добили су од владе овлашћење, да чим за потребно нађу, прогласе опсадно стање и да позову у помоћ и војску". У покрајини Валенцији, где су карлисте у већини, било је на више места крвавих немира, те су послата онамо војна појачања. Седнице обе шпанске коморе од 21 о. м. биле су, чак и по самим службеним извештајима, врло бурне.

Разговор с краљицом-регентињом. Мадридски дописник „Морнинг Поста" имао је аудијенцију код шпанске краљице-регентиње, која му је том приликом казала: „Јесте, ми имамо скоро целу Јевропу уз нас, и то нас у овим жалосним искуствима, која сада чинимо, много теши и храбри. Мој син и ја добијамо свакога дана топла писма из иностранства, по некад чак и из Северне Америке, која нам пријањају за срце. Ми то нећемо никад заборавити. Вести из иноземства све више и више распаљују шпански патриотизам и данас је сваки Шпањолац готов да за своју отаџбину да и последњу кап крви. С тога се ми тврдо уздамо у будућност. Бог нам је сведок да ми нисмо хтели рат и да смо чинили све да га избегнемо. Али северо-америчка је влада попустила притиску јавнога мишљења. Сједињене државе понижавале су Шпанију толико, да већ више нисмо имали куд, те је најзад дошло до прекида — на велико изненађење самих Американаца, који су пали у сопствену замку. Они су мислили да нас услед наше немаштине имају потпуно у својој власти, те се нису ни спремили за рат; а нису спремни још ни сада. Ми имамо веру у Бога и у будућност. Ко зна, можда ће Јевропа интервенисати после прве озбиљне битке."

Држање сила. Берлин. У Мадриду се јако надају интервенцији. По једном телеграму „Берл. Тагблата" рачунају тамо на интервенцију као непосредну последицу какових нових успеха америчких. Филипинско питање је главна тачка, јер ни једна сила неће одобрити, да Филипинска острва пређу у енглески посед, као што би то Енглези радо хтели.

Англо-амерички савез Римском листу „Штампа" јављају из Лондона, да је савез између Енгленске и Америке постао већ свршено дело и да ће имати тешких последица по европску политику.

Приликом отварања електричне изложбе у Њу-Јорку 20 о. м. прочитао је председник одбора депешу Мак-Кинлијеву о поразу шпанске ескадре код Маниле и позвао публику да отпева америчку народну химну, при чему је махао америчком и енглеском заставом и узвикнуо: „Сад су први пут у светској историји те две заставе здружене у одбрани човечанске слободе."

ДОПИСИ.

Нови Сад. Одавно се већ каним, да вам напишем по неку о нашим месним стварима, али сам увек држао — да ће то учинити неко позванији. — Међу тим нико се не јавља, те сам онда ево ипак приморан да то сам учиним.

Овде код нас у Н. Саду овладала је нека лабавост, боље рећи мртвило у свима гранама друштвеног живота. Свако ти је то постао саможив, себичан и немаран, те је друштва српског скоро и нестало. — Још да нам није наших вредних „фриште-фиринца", лепо би смо могли рећи, да Нови Сад сном мртвијем спава.

Ова немарност много нам шкоди — а ако тако још потраје — онда ће то бити од недогледних штетних последица по новосадско српство, кога је и онако потисло са свију позиција друго становништво — Несрби! а уз то је тако рећи окужено и партајским страстима. Назадак овај у велико се опажа на свима позицијама зато би требали, да једном пренемо из ове учмалости и да порадимо — да наш друштвени живот освежимо, и да му дадемо новога полета, а тиме би смо унели нове снаге за развитак и напредак у сваком погледу.

Вели се: Прут је снопу јак, а оделит лако се крја.

Нећу овде да говорим ни очем другом, говорићу о нашем певачком друштву које се звало; читаоничко певачко душтво, које је таворило неких 15—16 година, а сада фала буди „врућем нагнућу" новосађана оно је сном мртвијем заспало — можда на сва времена.

Певачка друштва, та лепа, плетенита и узвишена установа — установљена је код нас Срба тако рећи у свима крајевима; задатак ових друштва јесте, да промиче српску песму, да нас Србе једно са другим упознаје — да се песмом буде осећаји за све оно што је наше што је Српско — да у песми и са песмом пођемо оној мети, где ваља и треба да будемо сви на окупу, сви загрљени и сви једнаки јер ко пева, зло не мисли." — Песма дакле да нам буде водиља за све оно што је лепо и племенито.

Па тако смо и у Новом Саду имали добровољачку читаоничку певачку дружину, са којом је ваљало и требало поћи напред ономе циљу који, јој је одређен. — Али, немар наших новосађана, довео је ову дружину дотле, да се морала разићи — јер је н е с т а л о ч л а н о в а п е в а ч а и п е в а ч и ц а.

Нови Сад, где има доста интелигенције, ова варош, која се истиче у Српству као прва — нема и не може да одржи једно певачко друштво — жалосно и — срамота!

Констатујемо, да се ово бивше певачко друштво док је још постојало рекрутовало из самих странаца — трговачке омладине, дочим правих и сталних новосађана тек ако је било 3—4 ч л а н а! Није дакле ни чудо, ако је друштво морало престати, јер вечитим доласком и одласком нових чланова — који нису новосађани, није могло бити напретка, него назатка, те тиме се рамало и натезало увек, док ево није са свим и престало.

Исто тако и са женским члановима. — У почетку је било лепо, али с године на годину све је горе ишло — те удајом појединих чланица друштво је остало скоро без и једне, а то је баш и био узрок престајању овога певачког друштва. — Чинило се све и сва да се чланице придобију за друштво, али без икакова успеха — јер на жалост морамо истину рећи. било је више „сêка", којима је испод достојанства, да се у друштво упишу. — Ово је жалосна појава која, тавну сенку баца на новосадско српство — јер тиме је баш доказано докле смо дошли кад ни једно певачко друштво не може да постоји у Новоме Саду.

Па и наше лепе Српкиње које су некада предњачиле у оваким приликама, ето оваким поступком показаше, да је и у њиховим грудима угашен онај свети пламен који се зове одушевљење и родољубље, на спрам свачег оног што је српски.

Па и наша дична омладина — и она се баш нигди не показује, да ли је доиста нема или је заспала, док може да гледа како се сваки дан на дан гаси свест новосађана? — Некад, ај некада у Новом Саду била су другачија времена! — Некад је омладина Српска била ватра жива, пуна одушевљења пуна свести и словом и делом. Данас се о томе само још риповеда — и ништа више. Па докле ће тако бити —? Да ли ће доиста све пасти и пропасти што је наше — српско, да ли ћемо пустити да нас живе међу у читуљу — или ћемо једном пренути из тога дремежа, па порадити да Нови Сад опет буде Нови Сад — Атина српска — која ће у свести и родољубљу предњачити и бити пример за углед осталоме Српству у овим крајевима,

Оканимо се једном себичлука и саможивости. Будимо браћа, браћа искрена и имајмо прво на уму да смо Срби, а као такови, да смо сви једнаки. — Не мојмо се делити и туђити један од другога не уображавајмо себи, да је један бољи него други — једном речи будимо своји, а тако само можемо напредовати. Удружујмо се, оснивајмо друштва слична певачким — у њима и са њима будимо свест и учмалост овдашњу — а тиме ћемо много учинити и за остало Српство, које је научено гледати на Нови Сад — као на своју Атину.

Српска интелигенцијо, Српска омладино — ви имате даљу реч!

А. П.

Вести из места и са стране.

Управни одбор „Матице Српске", држао је 25. априла (7. маја) о. г. своју редовну седницу под председништвом А. Х а ц и ћ а, друштвеног председника. У тој седници, која је трајала пуна три сахата, расправљено је до седамдесет различитих предмета, од којих ћемо споменути неке важније. Уређење друштвене библиотеке поверено је професору и члану Стевану Миловановy с тим, да с тим послом буде готов да главне скупштине. Он ће преселити и сместити библиотеку у нове просторије. — Одређен је одбор, који ће зготовити нова правила за употребу библиотеке. — Наређено је, да се зготови репродукција неких слика за чланак, који пише за „Летопис" Полихронија Сирку, професор университета у Петрограду, о старим српским рукописима са сликама. У тој расправи говори учени слависта о Јеванђељу српског митрополита Јакова од г. 1355, које се чува у британском музеју у Лондону, за тим о псалтиру деспота Ђурђа Смедеревца, који се чува у дворској библиотеци у Минхену и најпосле о Псалтирима калуђера Гаврила Тројичанина из прве половине 17. века, који се чувају 1. у чешком музеју у Прагу; 2. у дворској библиотеци у Бечу; и 3. у конзисторијској библиотеци епархије бачке у Новом Саду. — Одређен је одбор, који ће од стране управног одбора прегледати рачуне, које је благајница зготовила за г. 1897. — Утврђено је основно писмо за задужбину Јулијане удове Недељковићке из Вршца и послаће јој се на преглед и пристајање. — Издани су на предлог књиговодству рачуни, које је поднео повереник друштвени Паја Николић из Панчева о руковању са кућом, која припада задужбини Тодора Максимовића из Уздина. — Умољен је адвокат др. Мирјановић у Панчеву, да на чисто изведе продају те куће уздинској романској црквеној општини. — Од поднесених понуда, примљена је понуда Јована Шомана за подизање величанственог споменика на гробу народног добротвора Васе Јагазовића. — Примљен је предлог економског одбора о начину, како да се парцелирају фондовске земље ради издавања под закуп. Узет је на знање исказ књиговодства о хипотекарним зајмовима и о стању улога и готовине. — Дато је упуство књиговодству у погледу пријављених чланова и исплати чланарине. — Узети су на знање извештаји о посланим новцима кр. уг. централној каси у Будим-Пешти на рачун фонда Текелијиног. Издати су зајмови на хипотекарну сигурност.

Књижевни одбор „Матице Српске", држао је 24. априла (1 маја) о. г. своју редовну седницу под председништвом А. Х а ц и ћ а, друшвеног председника. Примљени су за „Књиге за народ" по предлогу одбора за издавање „Књига за народ" из задужбине Пере Коњевића, ови списи: 1. „Народне приповетке", скупио их поп Јован Воркапић у Петрињи, али да их мало дотера, — 2. „Писма из пчеларства", од Ивана Маширевића; — 3. „О бостану" I. „О повртарству и вариву", од Милана Јовановића, учитеља у Новом Саду. — Чланак Јована Јанка Кнежевића: „О материјализму и повесници му са педагошког гледишта", — издан је на оцену члану Милану А. Јовановићу. — Члан Јован Грчић подноси своје мишљење о шаљивој игри у 1 чину: „У резерви", коју је написао Мита Калић. По тој оцени та шаљива игра има све добре и похвалне стране Калићевих шаљивих игара: смешне ситуације и похођене досетке, уз то и верно, нешто мало само драстичну карактеризацију па ипак не може у читаоца да остави угодан осећај задовољства. О тога је одељивач не може препоручити да се прими за „Летопис" у садањем облику њеноме. Према тој оцени не прима се поменута шиљива игра. — После дужег претреса примљена су нова правила за питомце како их је израдио изаслани пододбор. Та правила поднеће се књижевном одељењу на даљи претрес и усвојење. — Извештаји о владању питомаца и њиховом успеху у наукама узети су на знање.

Руски пароброд „Краљ Александар I." Једном новом и великом пароброду свога црноморско-дунавско пародродског друштва, Руси су дали име Српскога Краља Александра, а другом „Србија". Пароброд „Каролъ Александръ I." долази за који дан у Београд. Том ће се приликом осветити и на катарку подићи дивна застава — српска тробојка — коју је поклонио овој лађи краљ Србије. Освећењу ће лично присуствовати краљ Александар, особље руског посланства у Београду, цео дипломански кор, генерали и сви великодостојници На дан освећења заставе командант лађе и руска депутација даваће сјајан банкет у салонима нове лађе. Поводом освећења заставе доћи ће из Одесе у Београд депутација састављена из највиђенијих личности руске аристократије. Сутра дан по освећењу настаће народно весеље на самој лађи које приређује командант, уз гозбу и свирање руске и српске химне. Освећење заставе биће 1 маја ове године.

Јубиларна изложба у Бечу. Престоница Аустрије — Беч заодела се у свечано рухо. У суботу је цар и краљ Фрања Јосиф отворио јубиларну изложбу И ако је киша, што је пре тога дана падала нанела украсу вароши доста квара, то је ипак вредна рука силних раденика до зоре све у ред довела. Време је било мутно и облачно, па ипак је раном зором већ безбројна маса јурила у Пратер. Стотинама хиљада гледалаца заузело је било простор пред изложбом. На путу којим је цар и краљ Фрања Јосиф пролазио чинили су шпалир ветерани са својим музичким зборовима и ватрогасци из свију скоро аустриских провинција. Аустриски листови донели су о овој свечаности уводне чланке. Не само главне улице, којима је владар пролазио, већ и побочне, биле су заставама и цвећем окићене. На рингу и пратерској улици дижу су цвећем украшени и спојени стубови, а на врховима њиховим лепршају се заставе; црно жуте, црвено беле и плаво жуте. Безбројна гомила странаца гамиже по улицама.

† **Читуља.** Јављају нам из Плочице: Наш пријатељ Васа Ердељан, трговац преминуо је после тешке болести 22. а сарањен је 24. апр. т. г. Овдашње певачко друштво указало је врлом покојнику последњу почаст испративши га до вечне куће. На гробу се са покојником опростио коровођа нашег певачког друштва; леп и дирљив говор његов дубоко се урезао у срца многобројног грађанства, које је врлог нам Васу отпратило до вечне куће.

Толстојизам. У неколиким руским провинцијама постоје насеобине, које су се добровољно удружиле да практички изведу правила о животу изложена у моралним делима грофа Толстоја. Ево неколико података о једној таквој насеобини на обалама Црнога Мора. Што је интересно, она је основана прегалаштвом једног тамошњег чиновника. Насељеници, њих 50 на броју, рачунајући ту жене и децу, сви су виноградари. Они станују у врло чистим кућицама; свака фамилија има засебну кућицу, а нежењени живе у општој кући. Ту има и једна школа и неколико радионица где се раде најразличнији занати: обућарски, столарски, ковачки, кројачки итд. Толстојисти налазе код њих све што им треба и немају потребе ни од кога за живот. Они су сами сазидали своје домове као и шупе и штале. У унутрашњости њихових домова влада највећа простота; намештај, као и све остало, израдили су сами насељеници. Село има 1 библиотеку, 1 апотеку, салу за састанке и општу трпезарију где сви становници заједно једу. Ред при обедовању доста је занимљив. Чорба се доноси у великим судовима од дрвета из којих шест људи захитају у један мах дрвеним кашикама, које су сами израдили а тањира засебних нема. Сваки има свој нож, виљушку и со у дрвеном сланику. Са три убруса, служи се за столом цео свет. На столу су велике кришке хлеба, крчази пуни хладне воде и неколико боца вина. Пре ручка моле се Богу па онда сви поседају на дрвене клупе око стола. У трпезарији има толико намештаја колико је најнужније. На зидовима један сат, лампа и слика Толстојева. У опште све је тамо необично чисто и оставља на свакога најлепши утисак.

Весеље у кући војводе Пека. Војвода Пеко Павловић, који живи сада на Цетињу са својим сином г. Томашем, официром редовне војске, ономад је удао унуку од старијег сина, пок. Илије за подофицира Грдинића сина подкомандира Мате Грдинића из Поља. Ми желимо да стари војвода дочека још весеља и радосних дана у својој породици.

шњих матроза, који се ту настанио. »Ах, рећи ће ми, ја сам из листова сазнао, и од јуче на вас изгледам, како који воз дође... Изгледа да... Ја ћу зацело ићи с вама, то се зна«..

Којешта! опет басна с гусарицом... И он је хтео да буде гусар... За ме лађу не би било тешко рекрутовати, то је извесно. Али од куд басна о све том.

Басна, у првом реду што се мене тиче. — и безумни сан, бојим се, за све оне који покушају будалаштину: у нашој епохи електрицитета и брзине, треба спремити гусарицу каква се не може наћи, која прелази двадесет врста најмање; без тога, залуд се мешати; ништа се не може учинити.

*

Четвртак 28. априла. — Пет и по сати изјутра. После ноћи, с тешким сном услед лупања и клопарања в за, једва ме тлас пробуди вичучи с врата: »Ескуријал«!

Ескуријал, ово сетно име, чувши од једанпут у тренутку кад се буђах, кад ми мисли још не бејаху прибране, подсети ме нагло на Шпанију — на негдашњу моћну и раскошну Шпанију.

И у исто време, први сунчани зрак ведрога дана продре у вагон у коме сам спавао: зрак који изгледа домаћи и већ свикнут, који управ долази у свом часу и стидљиво провирује кроз ошкринуту завесу, — али који, у истини, долазећи из безмерних просторија, смеши се како на наше ратове тако и на наше поразе као на ме кроз ову ланену плаву завесу, и који ће, након векова, по истребљењу наших латинских раса, опет се јављати, тако тачно и тако мирно, по нашој отаџбини пустој и снужденој...

Скоро два часа траје пут од Ескуријала до Мадрида. На сунчаној светлости поље као да бежи, неравно, оголићено, са хиљадама великих модрих стена усправљених по пољима и хиљадом џбунова. И по том све се мало стапа у раван, постаје обично, и тек по неко предграђе почиње се јављати.

Ево ме у Мадриду, у седам сати изјутра Од станице до француске амбасаде, која ми је понудила своје гостопримство, варош ми, на јутарњој светлости, изгледа обична; прост свет иде на свој посао, чете оних што чисте улице врше своју дужност, и баштовани залевају градине. У осталом, стање ма како постало тешко, Мадрид, ја сам убеђен, неће никако, због тога, променити, свој лик, и овог вечера, у време кад се господски шета, ја ћу се зачудити ако »Кастилана« немадне своју обичну тоалету и екипаже: то је једна од спољашних норми шпанске племените гордости, да увек чува спољни изглед благостања и свечаности.

Код „Puerta del Sol", требало је убрзити ход због бескрајног проласка коњице: једна одлична трупа! коњаници јежђаху у добром реду насмејаног и одлучног изгледа...

ПРИПОСЛАНО.*)

ОТВОРЕНИ ПОЗИВ

дописнику из Ст. Пазуве под знаком △ у 48. броју „Браника."

Јавите ми се, делијо, са својим пуним именом у првом или најдуже другом наредном броју „Браника". Иначе сте прост денунцијант и нитков.

У Ст. Пазуви 8. маја 1898.

Др. Миливој Миладиновић,
адвокат.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво ни у ком погледу. У.)

✝

Јављамо свима пријатељима и знанцима, да ћемо нашем милом повојнику

ЈОВАНУ МАРКОВИЋУ

пароху

давати у суботу 2. (14.) маја т. г. годишњи парастос у св. Успенској цркви.

У Новом Саду 27. априла 1898.

Ожалошћена породица.

Одговорни уредник Константин Брадваровић.

Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.